

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

**ІСТОРИОГРАФІЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ
В УКРАЇНІ**

Випуск 22

**«Інститут історії України
на зламі епох,
у світлі традицій та перетворень.
75 років інституціонального буття»**

**Доповіді та матеріали:
Міжнародної наукової конференції**

20-21 жовтня 2011 року

Київ — 2012

УДК 930.1 (477)
ББК 63.2 (4Укр)

Затверджено до друку Вченою радою Інституту історії України НАН України, протокол № 7 від 26 червня 2012 р.

Історіографічні дослідження в Україні / Голова редколегії В. А. Смолій; відп. ред. О. А. Удод. — К.: НАН України. Ін-т історії України, 2012. — Вип. 22: Доповіді та матеріали Міжнародної наукової конференції «Інститут історії України на зламі епох, у світлі традицій та перетворень. 75 років інституціонального буття» (20–21 жовтня 2011 р., м. Київ). 734 с.

Висвітлюються актуальні питання української історіографії, зокрема з обсягу історії Інституту історії України НАН України, а також з теорії, методології й історії історичної науки, біоісторіографії, проблемної та інституціональної історіографії та ін. Розглядаються наукова спадщина та історичні погляди відомих учених, у т.ч. М.Грушевського та ін.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться українською історіографією.

Редакційна колегія: д.і.н., академік НАН України *В. А. Смолій* (голова), д.і.н. *О. А. Удод* (відп. редактор), д.і.н. *Д. С. Вирський*, д.і.н. *І. Н. Войцехівська*, член-кореспондент НАН України, д.і.н. *В. М. Даниленко*, д.і.н. *М. Ф. Дмитрієнко*, д.і.н. *Я. С. Калакура*, член-кореспондент НАН України, д.і.н. *В. Ф. Колесник*, д.і.н. *І. І. Колесник*, д.і.н. *В. В. Кравченко*, д.і.н. *С. В. Кульчицький*, д.і.н. *В. В. Масненко*, д.і.н. *Ю. А. Пінчук*, член-кореспондент НАН України, д.і.н. *О. П. Ресніт*, к.і.н. *О. В. Ясь* (відп. секретар).

Рецензенти: *І. В. Верба*, доктор історичних наук, професор,
Л. А. Дубровіна, доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
*С. А. Леп'як*о, доктор історичних наук, професор.

Автори вміщених статей та матеріалів висловлюють свою власну думку, що не обов'язково збігається з поглядами членів редколегії, і несуть відповідальність за достовірність наведених фактів та відомостей.

У разі передруку узгодження з редколегією обов'язкове.

Видання внесено Вищою Атестаційною Комісією України до переліку фахових видань України з історичної науки (постанова президії ВАК України від 09.06.1999 р. № 1-05/7).

© Інститут історії України
НАН України

© Автори

Свідectво про держреєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ, № 6931 від 04.02.2003

ЗМІСТ

Валерій Смолій, Олександр Удод, Олексій Ясь. Історія інститутська, історія українська (Ювілейні роздуми з академічної проблематики) 5

Інститут історії України НАН України та проблеми інституціональної історіографії

Зінаїда Зайцева. Українські історики у контексті академізації української науки на початку ХХ ст. 45

Стефан Козак. Український Науковий Інститут у Варшаві (1930–1939) 59

Світлана Старовойт. Доля Інституту історії України через призму загальної історії АН УРСР у 1941–1945 рр.: трансформація структури, зміна науково-дослідних пріоритетів, кадри 69

Олександр Луцький. Львівський відділ Інституту історії України АН УРСР: від створення до ліквідації 85

Олег Бажан. Під пильним контролем КДБ 115

Олександр Музичко. Співпраця одеських істориків та співробітників Інституту історії АН УРСР наприкінці 1940-х–1980-х роках 135

Історія та теорія історичної науки

Сергей Крих. Быть марксистом: крест советского историка 153

Віталій Яремчук. Хто писав український радянський історичний наратив? (деякі міркування про сутність українського радянського історіописання) . . 177

Аляксандр Смалянчук. «Homo Sovieticus» і беларуская постсавецкая гістарыяграфія 189

Татьяна Хлынина, Игорь Васильев. Украинизация как политика и проблема современной историографии 201

Ольга Метель. Дискуссии начала 1930-х гг. в Коммунистической академии как фактор становления советской модели изучения первоначального христианства 215

Оксана Салата. Українська академічна історична наука в період Другої світової війни: історики еміграції 229

Евгений Кринко. Институционализация памяти: научно-организационные формы и практики изучения Великой Отечественной войны в советской и постсоветской историографии 247

Татьяна Попова. Историография в человеческом измерении 265

Андрій Острянюк. Наукові історичні школи в Україні: фантоми української історіографії 293

Концептуальні, інструментальні та проблемні виміри української історії

<i>Андрій Блануца.</i> Литuanістичні студії в Інституті історії України (1936–2011 рр.): основні тенденції	313
<i>Володимир Молчанов.</i> Проблема добробуту населення України в другій половині XIX – на початку XX ст. в наукових творах учених Інституту історії України	329
<i>Павло Усенко.</i> Перші чорноморські кампанії Великої війни у міжнародному контексті й регіональному аспекті (1914-1915 рр.)	351
<i>Геннадій Корольов.</i> Академічний дискурс дослідження історії Української революції 1917 – 1921 років (90-ті р. XX ст. – початок XXI ст.)	371
<i>Сергій Білокінь.</i> Справа «Спілки визволення України» й перспективи її дальшого вивчення	385
<i>Валерій Левченко, Галина Левченко.</i> Біоісторіографічні дослідження в українській історіографії на зламі XX – XXI століть: регіональний аспект	444
<i>Володимир Головка.</i> Розвиток вітчизняних фінансово-промислових груп на рубежі XX-XXI століть: погляд українських істориків	463
<i>Віталій Тельвак.</i> Грушевськіана на сторінках «Українського історичного журналу» (1991–2010 рр.)	483
<i>Руслана Маньковська.</i> Музей у дослідженнях вчених Інституту історії України НАН України	499
<i>Валентина Кисельова.</i> Нова бібліографічна база історичних досліджень та внесок Інституту історії України у розвиток сучасної історичної бібліографії . .	519

Академічні й неакадемічні істoрики

<i>Марина Суздаль.</i> Фрейм-сценарій власного життя Миколи Цертелєва. Лист до сина	531
<i>Ігор Гирич.</i> Венедикт М'якотін і українська історіографія	541
<i>Олексій Ясь.</i> Монументальний проект великого наративу М.Грушевського у світлі його дослідницьких стратегій	565
<i>Григорій Стариков.</i> Зачистка ідеологічної території напередодні заснування Інституту історії АН УРСР. Д.І.Багалій і більшовицька репресивна машина в останні роки життя	665
<i>Віталій Андрєєв.</i> В.Петров: кар'єра українського радянського академічного вченого та відносини з владою (1920-ті – 1941 рр.)	681
<i>Олег Кондратенко.</i> До біографії та наукової діяльності члена-кореспондента Серафима Юшкова	713
Про авторів	732